

Roditeljsko pravo na obrazovanje njihove djece (I)

“S obzirom da je obrazovanje prvenstveno odgovornost djetetovih oca i majke, bilo koji drugi posrednik obrazovanja je takav po roditeljskom dopuštenju i podređen im je.“
Novi članak iz serije o obitelji.

13.07.2015.

Članak 26. Opće deklaracije o ljudskim pravima kaže da roditelji imaju pravo izabrati kakvo

obrazovanje žele za svoju djecu. [1] Nadalje, zemlje potpisnice uključile su ovo načelo među temeljna prava koja država ne može ukinuti niti njima manipulirati. Ljudska bića su po svojoj urođenoj prirodi društvena i ovisna, s ovisnošću koja se najjasnije pokazuje u godinama djetinjstva. Svi muškarci i žene, kako bi savladali znanje i kulturu u društvenom okruženju, trebaju dobiti obrazovanje.

Dijete nije samo stvorenje bačeno u svijet. U ljudskoj osobi postoji bliska povezanost između stvaranja i obrazovanja, toliko da se ovo potonje može smatrati produžetkom ili dopunom stvaranja. Svako dijete ima pravo na obrazovanje kako bi se razvile njegove ili njezine mogućnosti, a prateće ovom pravu je dužnost roditelja da obrazuju svoju djecu.

Iskazivanje Božje ljubavi

Prava da obrazujemo i budemo obrazovani ne ovise o tome da li su uključena u pozitivni zakon, niti o tome da li ih „omogućava“ društvo ili država. Oni su primarna prava u najjačem smislu te riječi.

Pravo roditelja da obrazuju djecu je u službi dječjeg prava primanja obrazovanja koje odgovara njihovom ljudskom dostojanstvu i njihovim potrebama. Kasnije se pravo temelji na prijašnjemu. Napadi na roditeljsko pravo u ovom slučaju završavaju kao napadi na dječje pravo na obrazovanje, koje bi društvo trebalo po pravdi prepoznati i braniti. Unatoč tome što dječje pravo na obrazovanje ima prvenstvo, ne znači da se roditelji mogu odreći toga da obrazuju, niti s izgovorom da druge osobe ili institucije mogu bolje obrazovati njihovu djecu. Dijete je, iznad svega, dijete, i kada je kao takvo prihvaćeno u srcu obitelji

predstavlja temelj za svačiji rast i sazrijevanje.

Obitelj je prirodno mjesto gdje se otkrivaju i uče odnosi ljubavi, služenja i međusobnog davanja, odnosa koji oblikuju najintimniju jezgru ljudske osobe. Stoga, osim kada je potpuno nemoguće, svaka bi osoba trebali biti obrazovana u srcu obitelji od oca i majke, uz pomoć drugih osoba: braće i sestara, baka i djedova, ujaka i teta, itd., u njihovim različitim ulogama.

Stvaranje i obrazovanje primaju novu dimenziju u svjetlu vjere. Svako dijete je pozvano na savez s Bogom i zauzvrat svojim roditeljima postaje dar koji je manifestacija njihove bračne ljubavi. Kada se rodi novo dijete, roditelji dobivaju novi božanski poziv. Bog očekuje da obrazuju svako dijete u slobodi i ljubavi, učeći ih da slobodno usmjere svoje živote prema njemu. Želi da

svako dijete u ljubavi i brizi koje prima od roditelja pronade odsjaj ljubavi i brige koje Bog ima za svaku osobu. Stoga se kršćanski otac i majka ne mogu nikad odreći prava i dužnosti da obrazuju svoju djecu. I to je istinito iz razloga koji idu dalje od osjećaja odgovornosti: jer ovo pravo i dužnost čine dio roditeljskog poštovanja prema božanstvenom pozivu koje svako dijete prima prilikom krštenja.

S obzirom da je obrazovanje primarno odgovornost djetetovih oca i majke, bilo koji drugi posrednik obrazovanja je takav roditeljskim dopuštenjem i podređen im je.

„Roditelji su prvi i najvažniji nastavnici svoje djece i posjeduju osnovnu nadležnost u ovom području: oni su nastavnici jer su roditelji. Dijeće svoju obrazovnu zadaću s drugim pojedincima ili institucijama, poput Crkve i države. Ali zadaća obrazovanja mora uvijek

biti provedena u skladu s ispravnom primjenom *načela supsidijarnosti*.“
[2]

Kako bi obrazovali svoju djecu, roditelji će trebati potražiti pomoć drugih. Primanje kulturnog ili tehničkog znanja, odnosi s ljudima izvan obiteljskog kruga, itd., nužni su elementi cjelovitog rasta svake osobe, o kojima se sami roditelji ne mogu prikladno pobrinuti. Stoga, „svi sudionici u procesu obrazovanja su u mogućnosti provoditi svoje obveze samo *u ime roditelja, s njihovim pristankom* i, do određenog stupnja, *s njihovim odobrenjem*.“ [3] Takvu pomoć traže roditelji, koji niti na jednom stupnju ne gube iz vida što žele postići, te pokušavaju osigurati da ta pomoć odgovara njihovim namjerama i očekivanjima.

Roditelji i škole

Škole bi se u ovom kontekstu trebale gledati: kao pomoć roditeljima u

njihovom obrazovnom radu. Svjesnost ove stvarnosti je još hitnija kada razmotrimo sve utjecaje koji u današnje vrijeme mogu voditi roditelje (u vrijeme bez potpune svjesnosti istoga) radi kojih mogu ne dosegnuti svu puninu divnog zadatka koji je pao na njih, te sa tako praktično odreći svoje uloge primarnih edukatora. Obrazovna kriza na koju nas je tako često podsjećao Benedikt XVI ima korijen u ovoj zabuni. Obrazovanje je svedeno na „prijenos posebnih radnih sposobnosti ili sposobnosti, dok ljudi nastoje težnju za srećom nove generacije zadovoljiti obasipajući ih potrošačkim dobrima i prolaznim zadovoljstvima.“ [4] Kao rezultat toga, mladi se ljudi „osjećaju kao da su ostavljeni sami pred velikim pitanjima koja im se neizbježno pojavljuju,“ [5] na milost društva i kulture koji su za svoju vjeru postavili relativizam.

Imajući na umu ove moguće devijacije, te kao posljedicu svojeg prirodnog prava, roditelji bi trebali gledati na škole kao na nastavak svog doma, instrument njihovog roditeljskog zadatka, a ne samo kao na mjesto gdje će djeca dobiti informacije i znanje. Država bi, kao prvi zadatak, trebala čuvati *slobodu obitelji*, na takav način da čestito mogu izabrati škole ili mjesta za koje procjenjuju da su najprikladnije za obrazovanje njihove djece.

Sigurno u svojoj ulozi njegovanja općeg dobra, država ima neka prava i dužnosti vezano za obrazovanje. Na ovu ćemo se temu vratiti u sljedećem članku. Ali to sudjelovanje ne može biti u sukobu s legitimnom namjerom roditelja da svojoj djeci osiguraju obrazovanje zadržavajući plemenite ciljeve koje su sami izabrali za svoje živote, te one za koje smatraju da obogaćuju njihovo potomstvo. Kako Vatikan II uči, javna

je vlast „vezana načelima jednake pravednosti osigurati da su državne subvencije školama tako raspodijeljene da roditelji mogu uistinu biti slobodni izabrati školu za svoju djecu u skladu sa svojom sviješću.“ [6] Zato je važno da oni koji su uključeni u politiku i medije u najvećoj mogućoj mjeri teže čuvanju i promicanju ovog prava.

Roditeljska se briga za obrazovanje djece pokazuje na nebrojene načine. Neovisno u kojoj ustanovi njihova djeca uče, prirodno je da su zainteresirani za atmosferu koja tamo prevladava i sadržaj učenja. Ova briga štiti *slobodu učenika*, pravo da njihova osobnost ne bude iskrivljena ili njihove sklonosti zatomljene, pravo da prime zdravu formaciju, bez zloupotrebe njihove prirodne gipkosti da im se nametnu mišljenja ili ljudske predrasude. Tako se djeci pomaže razviti zdrav kritični razum i jasno im se daje do znanja da

interes njihovih roditelja za to područje ide dalje od ocjena i rezultata testova.

Komunikacija između roditelja i nastavnika jednako je važna kao i komunikacija između roditelja i djece. Jasna posljedica gledanja na školu kao na drugi instrument obavljanja vlastitih obrazovnih zadataka je preuzimanje aktivnog interesa za inicijative i ciljeve škole. Srećom, škole sve češće, bilo javne ili privatne, organiziraju dane otvorenih vrata, sportske događaje ili akademske informativne sjednice. Oba bi roditelja, ukoliko je moguće, trebala sudjelovati posebno u potonjem tipu sastanka, iako to znači žrtvovanje vremena ili preraspodjelu obveza. Na taj se način djeci, bez potrebe da se to izgovori, jasno pokazuje da oba roditelja smatraju školu bitnim elementom obiteljskog života.

U tom smislu, uključivanje u roditeljska društva (pomaganje u organizaciji događaja, davanje pozitivnih prijedlog, čak i sudjelovanje u upravljačkim tijelima) otvara širok raspon novih mogućnosti za aktivnu suradnju. Ovaj će napor svakako zahtijevati duh žrtve: posvećivanje vremena bavljenju drugim obiteljima, upoznavanje učitelja, dolazak na sastanke... Bez obzira na to ove će teškoće biti višestruko nagrađene otvaranjem mnogih mogućnosti za apostolat, posebno za duše zaljubljene u Boga i željne služiti. Iako pravila škole možda ne dopuštaju izravno miješanje u neke vidove obrazovnih programa, uvijek će biti moguće ohrabriti nastavnike i administrativno osoblje da teže tome da škola prenosi ljudske vrline i ljubav prema plemenitim vrijednostima i ljepoti.

Ostali roditelji su prvi koji su zahvalni za taj napor. Za njih otac ili majka uključeni u rad škole, koji na svoju inicijativu pokazuju jaku brigu za okruženje u učionici ili druge vidove, postaju netko od koga će tražiti savjet o obrazovanju svoje djece. To otvara put stvaranju prijateljstava, te prema apostolatu koji na kraju koristi svima čija su djeca uključena u školu. Tako će ono što je sv. Josemaría napisao u *Putu o plodonosnosti osobnog apostolata* postati stvarnost: „Među onima oko vas, apostolskim duša, vi ste kamen koji je pao u jezero. Sa svojim riječima i primjerom radite prvi val koji će proizvesti drugi... pa još jedan, i još jedan... svaki put sve širi. Da li sada razumijete veličinu svoje zadaće?“ [7]

J.A. Araña - C.J. Errázuriz

Bilješke:

[1] Univerzalna deklaracija o ljudskim pravima, 10. prosinca 1948., br. 26.

[2] Ivan Pavao II, *Pismo obiteljima*, 2. veljače 1994., br. 16.

[3] *Ibid.*

[4] Benedikt XVI, *Obraćanje Rimskoj biskupskoj skupštini*, 11. lipnja 2007.

[5] Benedikt XVI, *Obraćanje Talijanskoj biskupskoj konferenciji*, 28. svibnja 2008.

[6] Vatikan II, Deklaracija *Gravissimum educationis*, br. 6.

[7] Sv. Josemaría, *Put*, br. 831.

Ostali članci iz serije o obiteljima

.....

hr-hr/article/roditeljsko-pravo-na-
obrazovanje-njihove-djece-i/
(17.04.2025.)